

algemene politieke beschouwingen bij de Programmabegroting 2023

Inleiding

De verkiezingen van maart 2022 hebben ook in Enkhuizen de landelijke trend gevolgd van de verschuiving van zetels van landelijke naar lokale partijen. Bij de vorige verkiezingen bezetten de lokale partijen in Enkhuizen 4 zetels, nu bezetten de lokale partijen 6 maar eigenlijk 7 zetels.

De positie als grootste partij is overgegaan van de SP naar Enkhuizen Vooruit!

Aan Enkhuizen Vooruit! kwam de eer toe om het voortouw te nemen om te komen tot een nieuw stadsbestuur.

De afgelopen vier jaar is in Enkhuizen gewerkt met een raadsbrede agenda. Wat de fractie van de SP betreft is dit geen onverdeeld succes geworden. Wanneer de voorbereiding om met elkaar in een raadsbrede agenda te stappen niet gedegen is, gaat deze constructie de eindstreep niet halen en dat is ook gebeurd.

De meerderheid van de partijen verkozen om na de verkiezingen terug te gaan naar een coalitie-oppositie constructie en aldus is geschied.

Een coalitie met EV!-SP-CDA-NE werd gevormd. Op 31 mei 2022 is het college geïnstalleerd.

Het opstellen van een Kadernota 2023-2026 volgde te kort op de vorming van de nieuwe coalitie. Vandaar dat besloten werd tot het opstellen van een Kaderbrief en om de Algemene Politieke Beschouwingen te verplaatsen naar de Programmabegroting 2023-2026.

Al vele jaren blijkt de overheid geen betrouwbare partner voor de gemeenten te zijn. De hoogte van het gemeentefonds bestaat uit dagkoersen.

Het voorbeeld vindt men terug in de beschouwingen van de fractie van de SP van de afgelopen jaren. Vorig jaar schreven we:

De Kadernota 2021-2025 laat de financiële ruimte zien voor de komende jaren, maar vooral het gebrek aan financiële ruimte. Er is geen enkele structurele ruimte om iets nieuws te doen, te meer daar de diepe zakken van de overheid leeg zijn en de landelijke overheid deze weer gevuld wil zien. Niet binnen één jaar misschien, niet binnen vijf jaar, maar zeker wel binnen tien jaar.

Een tekort van € 235.000 in 2021, een tekort van € 554.000 in 2022, een tekort van € 106.000 in 2023, een tekort van € 80.000 in 2024 en, jawel, een plus in 2025 van € 181.000.

Gelukkig, het jaar 2025 laat zwarte cijfers zien, het provinciaal toezicht zal dit accepteren.

Nu ziet het financieel perspectief er weer heel anders uit. Tot 2026 dan, want het ravijnjaar 2026 hangt als een enorme donderwolk boven onze gemeente.

Sinds 2008 rolt de wereld van de ene in de andere crisis, de bankencrisis, de kredietcrisis, de woningmarktcrisis, de klimaatcrisis, de stikstofcrisis, de coronacrisis, de vluchtelingencrisis en niet te vergeten de energiecrisis. Het houdt niet op. De meeste van deze crises komen niet uit de lucht vallen maar zijn het gevolg van welbewuste politieke keuzes. Deels omdat het ontbreekt aan visie,

aan de stip op de horizon en aan een vooruitziende blik. Deels ten gevolge van het failliet van ons economisch systeem.

We kunnen er niet meer omheen dat het grootste probleem het economische systeem zelf is. In ons kapitalistische systeem is alles gericht om winstmaximalisatie: zo snel mogelijk zo veel mogelijk winst boeken.

Dat gebeurt op twee manieren: door meer te produceren en te verkopen wat vaak ten koste van de draagkracht van de aarde gaat en door te besparen op de kosten en dat blijken vaak de loonkosten te zijn.

De bedrijven die dit principe niet volgen, verdwijnen vroeg of laat. De hevige concurrentie in tijden van crisis betekent dat de groten de kleintjes opeten, wat leidt tot de ondergang van duizenden zelfstandigen en mkb-ers die tot over de oren in de schulden raken en failliet gaan.

Daarnaast proberen multinationals elkaars markten af te snoepen door elkaar op te slokken en zo steeds groter te worden. Het rapport **“Power, Profits and the Pandemic”** van Oxfam International toont aan dat de coronacrisis dat proces van toenemende economische machtsconcentratie in handen van enkele grote multinationals, nog heeft versneld. 32 van die multinationals boekten tijdens deze crisis hoge winsten. Volgens het Oxfamrapport betaalden die 32 bedrijven bijna 90% van hun extra winst aan hun aandeelhouders, de geldverstrekkers die geen druppel zweet produceren om geld te verdienen. De zweetdruppels zitten op het voorhoofd van de werknemers, hen die het werk doen.

“In plaats van een eerlijke belastingbijdrage te betalen of de winst te herverdelen onder hun werknemers, gaat de winst te vaak naar een kleine elite”, schrijft Oxfam. Deze reuzen waren al gigantisch en worden dankzij deze crisis nog groter en machtiger. Ze leggen hun prijzen en wetten op aan de hele wereld.

De rijkdom neemt toe, het aantal armen ook.

De rijkdom van onze samenleving groeit. Het productievermogen neemt jaarlijks toe. Maar dat helpt niet iedereen vooruit. Integendeel, een kleine groep wordt schandalig rijk en een steeds grotere groep mensen moet vechten om te overleven.

De samenleving wordt rijker maar de armoede neemt niet af, integendeel de armoede neemt toe. Waar voorheen mensen met de laagste inkomens meer en meer moeite hadden om rond te komen, treft dit inmiddels ook een deel van de mensen met middeninkomens.

Dan kunnen we niet anders dan met elkaar constateren dat onze samenleving verrot is, dat het huidige economische systeem failliet is en dat we met elkaar dit probleem bij de basis moeten veranderen.

Alleen zo kunnen we een einde maken aan de ongelijkheid, aan de voedselbanken, aan de situatie waarin jongeren geen toekomst kunnen opbouwen en waarin groepen tegenover elkaar worden gezet om elkaar te bevechten om de schaarse woning, die vaak in handen is van speculanten en verhuurd worden voor hoge huurprijzen en waarin we onze ouderen niet de zorg kunnen bieden die men nodig heeft, met grote eenzaamheid tot gevolg en zo door en zo voort.

Het probleem radicaal dus bij de wortel aanpakken betekent perspectief bieden op een andere samenleving, waar mensen voorrang krijgen op de winst. Het is tijd voor verandering. Wij zijn vergeten wat de kracht van de massa teweeg kan brengen. Hiervan zijn genoeg voorbeelden te vinden in het verleden.

De Programmabegroting 2023-2026

De programmabegroting kent een andere opzet. In overleg met de auditcommissie is overgegaan tot drie programma's. Programma Bestuur en Dienstverlening, programma Ruimte en programma Samenleving. Bovendien is besloten om terug te gaan naar de verplichte indicatoren.

De verplichte indicatoren zouden meer zeggen als, zoals de fractie van de SP in voorgaande jaren aan heeft gegeven, er een pagina bij zit met de basisgegevens. Zodat een indicator, als bijvoorbeeld, hoeveel verwijzingen naar Halt met als eenheid per 1.000 jongeren 7, meer zeggen als je weet hoeveel jongeren er wonen in Enkhuizen. Dit geldt voor meerdere indicatoren. De fractie van de SP zal hier een motie voor indienen.

Bovendien zouden de indicatoren de raadsleden meer zeggen als deze over meerdere jaren opgenomen worden. Zo kan de raad zien of we het beter of slechter doen en daarmee de indicatoren beter duiden.

De instrumenten in de Planning en Control cyclus zijn de instrumenten die raadsleden nodig hebben om de kaders te stellen, wat gaan we met de middelen doen, wat willen we bereiken en om achteraf te kunnen controleren of dat geheel of gedeeltelijk gelukt is.

Er is één pagina voor het programma Samenleving toegevoegd met een specificatie van de cliëntgebonden kosten voor de Jeugd en WMO.

De fractie van de SP heeft niet het idee dat we zo meer grip krijgen. Deze kritiek uitten de SP raadsleden al langer.

De Nederlandse Vereniging voor Raadsleden heeft een stuk geschreven met als titel: *'Waarmee maak je een verschil in de aansturing van de jeugdzorg?'*

Een van de hoofdstukken heet *'Stuur als raadslid in de organisatie van de jeugdhulp'*.

Een raadslid heeft de taak om het college te bevragen hoe de jeugdhulp in de gemeente en de regio is georganiseerd.

Stel de juiste vragen staat er in dit stuk:

- Wat zijn de belangrijkste problemen in onze gemeente waar jeugdigen en gezinnen mee te maken hebben?
- Welke aanpak wordt hierop ingezet?
- Wat zijn de beoogde maatschappelijke doelen?
- Zijn deze doelen concreet en meetbaar?
- Zitten we op de goede weg?
- Wat merkt een gezin hiervan?
- Waaruit blijkt dat we het goed doen?
-

Deels weten we dit wel, deels ook niet. Ambtelijke werkgroepen met een aantal vooruitgeschoven bestuurders maken voorstellen, stellen kaders en leggen dit voor aan de gemeenteraadsleden. De hele samenwerking op de jeugdzorg is niet opgetuigd als gemeenschappelijke regeling, maar de samenwerking wordt deels opgelegd door de landelijke overheid.

Als de raadsleden hiervoor verantwoordelijk zijn hoe maken we dit dan waar? Is dat niet de grote vraag waarvoor we staan?

Dat geldt niet alleen voor de jeugdzorg maar ook voor de inkoop van andere zorg en ondersteuning. Besteden we aan, gaan we over tot langduriger subsidierelaties, stoppen we met het resultaat gericht werken, hoe beperken we de bureaucratie voor de zorgverleners.

We stellen voor om met alle betrokken partijen en de Westfriese gemeenteraden hierover een symposium te organiseren. Het moet echt meer gaan leven voor de raadsleden.

Mensen leven niet op zichzelf, maar samen, in een samenleving. Om iedereen de kans te geven hun eigen leven, hun eigen bestaan, zoveel mogelijk zelf vorm te geven zijn we allemaal in meer of mindere mate afhankelijk van anderen.

Natuurlijk hebben de meeste van ons familie en een netwerk die je stimuleren en ondersteunen. Maar met elkaar hebben we ook de plicht om in een samenleving iedereen de mogelijkheden te geven om in vrijheid mee te kunnen beslissen over de inrichting van dezelfde samenleving, bestaanszekerheid voor iedereen te kunnen bieden en om iedereen een eerlijke kans te bieden om in vrijheid en met respect voor alles wat leeft zijn persoonlijke geluk na te streven.

Ik denk dat de meesten van ons erkennen dat alle mensen gelijkwaardig zijn. De één is nooit meer dan de ander. Dat vereist brede tolerantie in de hele samenleving en de afwezigheid van discriminatie en achterstelling.

Tegelijkertijd betekent gelijkwaardigheid niet dat iedereen gelijk is. De één heeft immers andere mogelijkheden dan de ander.

We zullen daarom, waar nodig voor elkaar moeten zorgen, solidariteit moeten organiseren om iedereen een eerlijke kans te geven bij het streven naar een gelukkig leven. Een solidaire samenleving is een menswaardige samenleving.

Ieder mens is uiteindelijk zelf verantwoordelijk voor zijn eigen denken en doen. Iedereen moet zijn eigen leven inrichten en daar zoveel mogelijk ook zelf verantwoordelijkheid voor dragen.

Maar om gezamenlijk echt iedereen een kans te geven hebben we de overheid nodig.

Niet een grote overheid, maar een betrouwbare, sterke overheid die de zorg voor elkaar organiseert. Een overheid die zorgt voor goede betaalbare huisvesting voor iedereen zonder afhankelijk te zijn van speculanten. Voor goede betaalbare woningen voor mensen die in Nederland geboren zijn of van wie de wieg elders heeft gestaan.

Een sterke overheid die zorgt dat iedereen een fatsoenlijk inkomen heeft waarvan ook te leven is, of je nu uit Nederland komt of uit het oorlogsgebied, of je nu werk hebt of afhankelijk bent van een uitkering.

Een sterke overheid die de economie stimuleert, maar ook de leefomgeving en de natuur respecteert.

Een sterke overheid die sport en cultuur voor iedereen bereikbaar maakt.

De oorlog in Oekraïne, de energiecrisis momenteel voorop en de andere crises die nog volop gaande zijn, ze maken dat de toekomst ons niet meer toelicht maar er zorgelijk uitziet.

Wat de fractie van de SP betreft mogen de inwoners van ons verwachten dat we het maximale zullen doen om onze inwoners en ondernemers te steunen. Binnen de mogelijkheden die er zijn en die ook maximaal te benutten.

In het verleden heeft de raad van Enkhuizen een aantal besluiten genomen. Over de taakstelling van 4 miljoen. Hierbij hebben we uitgaven teruggebracht en inkomsten verhoogd.

Alles is inmiddels weer anders. We zullen ons nog beraden of we met raadsinstrumenten komen voor extra ondersteuning voor burgers en bedrijven.

Verder rest ons nog om het college, het ambtenarenapparaat en collega's te bedanken voor het verrichtte werk en de samenwerking in het afgelopen politieke jaar. We wensen het college wijsheid en daadkracht toe en zullen hen daar als coalitiepartij van harte in ondersteunen.

De fractie van de SP Enkhuizen,

Margreet Keesman

Gelske Nauta

Baris Ermis

Cindy O'Bryan

Caitlin van der Kuilen